

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотації до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Анатомія і фізіологія людини
Викладач	Грицуляк Богдан Васильович
Контактний телефон	-
Email викладача	kfa@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний (offline)
Обсяг дисципліни	180 годин (6,0 кредитів)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Очні групові та онлайн-консультації
2. Анотації до курсу	
<p>Анатомія і фізіологія людини – це дисципліна, яка вивчає форму, будову і функції людського організму і відповідно складаючих його органів і систем органів. В процесі вивчення цієї дисципліни спершу розглядається закономірності онтогенезу людини, центральна нервова система з вищою нервовою діяльністю, також аналізатори, а потім опорно-руховий апарат. Завершується курс сечовидільною системою і залозами внутрішньої секреції. Анатомія і фізіологія людини є однією із фундаментальних наук.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета дисципліни «Анатомія і фізіологія людини» - поглибити знання студентів-географів про організм людини, його будову та функції, про те як злагоджено працюють та взаємодіють його органи та системи органів.</p> <p>Завданням дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сформуванню уявлення про походження і загальні закономірності еволюційного розвитку тканин, органів і систем органів; - засвоїти основи номенклатури органів згідно з міжнародною анатомічною термінологією; - дати студентам уявлення про сучасні тенденції та напрямки фундаментально-наукових та прикладних досліджень в анатомії і фізіології та суміжних з нею науках для майбутньої професійної орієнтації. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - методологічні основи анатомії і фізіології, її значення в формуванні наукового світогляду і духовності учнів; - загальні закономірності росту і розвитку організму дитини; 	

<ul style="list-style-type: none"> - основи структурної організації всіх органів і систем, в першу чергу нервової, опорно-рухового апарату, органів чуття; 						
вміти:						
<ul style="list-style-type: none"> - застосовувати отримані знання з анатомії і фізіології при організації навчально-виховної роботи; - здійснювати диференційований підхід під час проведення навчально-виховних завдань в залежності від індивідуальних особливостей організму учнів; - на основі отриманих анатомічно-фізіологічних знань вміти здійснювати долікарську допомогу при нещасних випадках і травмах. 						
5. Організація навчального курсу						
Обсяг курсу						
Вид заняття			Загальна кількість годин			
Лекції			28			
Практичні заняття			32			
Лабораторні заняття			–			
Самостійна робота			120			
Ознаки курсу						
семестр		Спеціальність		Курс (рік) навчання	Нормативний чи вибірковий	
8-й		014.07 – Середня освіта. Географія		4-й	вбірковий	
Тематика курсу						
Тема, план		Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага, оцінка	Термін виконання
Змістовний модуль 1.						
«Анатомія і фізіологія центральної нервової системи»						
Лекції						
Тема 1. Загальні закономірності онтогенезу людини. Організм, як єдине ціле. Онтогенез. Вікова періодизація. Аксерація.		Лекція	Згідно списку літератури	2 години	-	Згідно розкладу
Тема 2. Анатомія і фізіологія головного мозку. Півкулі головного мозку.		Лекція	Згідно списку літератури	2 години	-	Згідно розкладу

Сигнальні системи кори півкуль. Проміжний мозок, середній мозок, міст, довгастий мозок, мозочок.					
Тема 3. Анатомія і фізіологія спинного мозку. Загальна будова спинного мозку. Соматична нервова система. Вегетативна нервова система.	Лекція	Згідно списку літератури	2 години	-	Згідно розкладу
Тема 4. Нейрофізіологічні механізми вищої нервової діяльності. Безумовні і умовні рефлекси. Фізіологічні механізми пам'яті. Гальмування умовних рефлексів.	Лекція	Згідно списку літератури	2 години	-	Згідно розкладу
Тема 5. Якісні особливості вищої нервової діяльності людини. Типи вищої нервової діяльності. Фізіологічні механізми емоцій. Механізми сну.	Лекція	Згідно списку літератури	2 години	-	Згідно розкладу
Практичні заняття.					
Тема 1. Загальні закономірності онтогенезу людини. Організм, як єдине ціле. Онтогенез. Вікова періодизація.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу

Аксерелация.					
Тема 2. Анатомія і фізіологія головного мозку. Півкулі головного мозку. Сигнальні системи кори півкуль. Проміжний мозок, середній мозок, міст, довгастий мозок, мозочок.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу
Тема 3. Анатомія і фізіологія мозкового стовбура та мозочка. Проміжний мозок, міст, довгастий мозок, мозочок.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу
Тема 4. Анатомія і фізіологія спинного мозку. Соматична нервова система. Загальна будова спинного мозку. Поняття про сегмент спинного мозку. Рефлекторна дуга соматичної нервової системи.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу
Тема 5. Анатомія і фізіологія вегетативної нервової системи. Симпатична вегетативна нервова система. Парасимпатична вегетативна нервова система	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу

<p>Тема 6. Нейрофізіологічні механізми вищої нервової діяльності. Безумовні умовні рефлекси. Фізіологічні механізми пам'яті. Гальмування умовних рефлексів.</p>	<p>Практичне заняття</p>	<p>Згідно списку літератури</p>	<p>2 години</p>	<p>5</p>	<p>Згідно розкладу</p>
<p>Тема 7. Якісні особливості вищої нервової діяльності людини. Типи вищої нервової діяльності. Фізіологічні механізми емоцій. Механізми сну.</p>	<p>Практичне заняття</p>	<p>Згідно списку літератури</p>	<p>2 години</p>	<p>5</p>	<p>Згідно розкладу</p>
<p>Змістовний модуль 2. «Анатомія і фізіологія органів чуття та опорно-рухового апарату».</p>					
<p>Лекції.</p>					
<p>Тема 6. Анатомія і фізіологія органа зору. Оболонки очного яблука. Ядро ока, оптична система ока. Світло-сприймаючий апарат ока.</p>	<p>Лекція</p>	<p>Згідно списку літератури</p>	<p>2 години</p>	<p>-</p>	<p>Згідно розкладу</p>
<p>Тема 7. Анатомія і фізіологія органа слуху. Зовнішнє вухо, середнє вухо, внутрішнє вухо. Кортієв орган. Механізм сприйняття звуку. Вестибулярний аналізатор</p>	<p>Лекція</p>	<p>Згідно списку літератури</p>	<p>2 години</p>	<p>-</p>	<p>Згідно розкладу</p>

Тема 8. Анатомія і фізіологія опорно-рухового апарату. Osteологія. Будова черепа. Будова кісток тулуба та кінцівок. З'єднання кісток.	Лекція	Згідно списку літератури	2 години	-	Згідно розкладу
Тема 9. Анатомія і фізіологія м'язів людини. Міологія. М'язи голови. М'язи шиї. М'язи тулуба. М'язи кінцівок.	Лекція	Згідно списку літератури	2 години	-	Згідно розкладу
Практичні заняття.					
Тема 8. Анатомія і фізіологія органа зору. Оболонки очного яблука. Ядро ока, оптична система ока. Світло-сприймаючий апарат ока	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу
Тема 9. Анатомія і фізіологія органа слуху. Зовнішнє вухо, середнє вухо, внутрішнє вухо. Кортієв орган. Механізм сприйняття звуку. Вестибулярний аналізатор	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу
Тема 10. Анатомія і фізіологія опорно-рухового апарату. Osteологія. Будова черепа. Будова кісток тулуба та кінцівок.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу

З'єднання кісток.					
Тема 11. Анатомія і фізіологія м'язів людини. Міологія. М'язи голови. М'язи шиї. М'язи тулуба. М'язи кінцівок.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу
Змістовний модуль 3.					
«Анатомія і фізіологія внутрішніх органів».					
Лекції.					
Тема 10. Анатомія і фізіологія органів травлення. Будова зубів. Зміна зубів. Будова глотки, стравоходу, шлунку, кишок. Будова травних залоз.	Лекція	Згідно списку літератури	2 години	-	Згідно розкладу
Тема 11. Анатомія і фізіологія органів дихання. Будова порожнини носа, глотки, гортані, бронхів, легень. Особливості дихання.	Лекція	Згідно списку літератури	2 години	-	Згідно розкладу
Тема 12. Анатомія і фізіологія серцево-судинної системи. Кола кровообігу. Будова серця. Серцевий цикл. Кровообіг плода.	Лекція	Згідно списку літератури	2 години	-	Згідно розкладу
Тема 13. Анатомія і фізіологія органів виділення. Будова нирок. Нефрон. Механізми сечоутворення.	Лекція	Згідно списку літератури	2 години	-	Згідно розкладу

Органи виведення сечі.					
Тема 14. Анатомія і фізіологія ендокринної системи. Епіфіз. Гіпофіз. Щитоподібна залоза. Прищитоподібні залоза. Загрудинна залоза. Наднирники. Внутрішньосекреторна частина статевих залоз.	Лекція	Згідно списку літератури	2 години	-	Згідно розкладу
Практичні заняття					
Тема 12. Анатомія і фізіологія органів травлення. Будова зубів. Зміна зубів. Будова глотки, стравоходу, шлунку, кишок. Будова травних залоз.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу
Тема 13. Анатомія і фізіологія органів дихання. Будова порожнини носа, глотки, гортані, бронхів, легень. Особливості дихання.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу
Тема 14. Анатомія і фізіологія серцево-судинної системи. Кола кровообігу. Будова серця. Серцевий цикл. Кровообіг плода.	Практичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу

Тема 15. Анатомія і фізіологія органів виділення. Будова нирок. Нефрон. Механізми сечоутворення. Органи виведення сечі.	Прак-тичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу
Тема 16. Анатомія і фізіологія ендокринної системи. Епіфіз. Гіпофіз. Щитоподібна залоза. Прищитоподібні залоза. Загрудинна залоза. Наднирники. Внутрішньо-секреторна частина статевих залоз.	Прак-тичне заняття	Згідно списку літератури	2 години	5	Згідно розкладу

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, індивідуальних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовки до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» - 5, «добре» - 4, «задовільно» - 3, «незадовільно» - 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи.</p> <p>Модульний контроль (сума балів за окремий змістовний модуль) проводиться на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни - змістовного модуля. Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), вироблення навичок проведення розрахункових робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння публічно чи письмово подати певний матеріал.</p> <p>Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі</p>
-----------------------------------	--

	екзамену. Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмового матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо. Оцінка знань студентів здійснюється за 100 бальною шкалою.			
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
	90-100	A	відмінно	зараховано
	80-89	B	Добре	
	70-79	C		
	60-69	D	задовільно	
	50-59	E		
	26-49 FX		незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	0-25 F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Вимоги до письмової роботи	Підсумкова письмова робота виконується у формі комплексної контрольної роботи.			
Семінарські заняття	-			
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до складання екзамену. Якщо впродовж семестру він набрав сумарно 25 балів і вище.			
7. Політика курсу				
<p>Організація навчального процесу здійснюється на основі кредитно-модульної системи відповідно до вимог Болонського процесу із застосуванням модульно-рейтингової системи оцінювання успішності студентів. Зараховуються бали, набрані при поточному опитуванні, самостійній роботі та бали підсумкового контролю. При цьому обов'язково враховується присутність студента на заняттях; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат; несвоєчасне виконання</p>				

поставленого завдання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше зданого теоретичного і практичного матеріалу.,

8. Рекомендована література

1. Билич Г. Л. Атлас: анатомия и физиология человека / Г. Л. Билич, Е. Ю. Зигалова // Москва. – «Эксмо». – 2016. – 320 с.
2. Бондаренко Г. О. Збірник інтегрованих тестових завдань з анатомії та фізіології з основами патології та латинської мови / Г. О. Бондаренко, О. О. Іванова, В. С. Макаренко // Київ. – «Здоров'я». – 2002. – 72с.
3. Воробьёва Е. А. Анатомия и физиология. Учебник / Е. А. Воробьёва, Е. Б. Сафьянникова, А. В. Губарь // Москва. – «Альянс». – 2015. – 432 с.
4. Гайворонский И. В. Анатомия и физиология человека: Учебник для студентов / И. В. Гайворонский, Г. И. Ничипорук, А. И. Гайворонский // Москва. – ИЦ «Академия». – 2018. – 496с.
5. Глушковский А. П. Рабочая тетрадь по учебной дисциплине «Анатомия и физиология человека»: Учебное пособие / А. П. Глушковский/ Санкт-Петербург. – «Лань». – 2016. – 100 с.
6. Коган Б. М. Анатомия, физиология и патология сенсорных систем / Б. М. Коган, К. В. Машилов // Москва. – «Аспект-Пресс». – 2011. – 384с.
7. Одя Э. Анатомия и физиология / Эрвин Одя, Мэгги Керенс // пер. с английского. – Москва. – 2018. – 386 с.
8. Сай Ю. В. Рабочая тетрадь по учебной дисциплине «Анатомия и физиология человека» : Учебное пособие / Ю. В. Сай, Н. М. Кузнецова // Санкт-Петербург. – «Лань». – 2016. – 100 с.
9. Сакевич В. І. Посібник для практичних занять з анатомії та фізіології з основами патології / В. І. Сакевич, Ю. І. Мастеров, Р. П. Сакевич // Київ. – «Здоров'я» . – 2003. –516 с.
10. Самусев Р. П. Анатомия и физиология человека / Р. П. Самусев, М. М. Сентябрьев // Москва. – ИЦ «Академия». – 2018. – 357 с.
11. Сапин М. Р. Анатомия и физиология человека. Учебник / М. Р. Сапин, В. И. Сивоглазов // Москва. – ИЦ «Академия». – 2009. – 384с.
12. Сили Р. Р. Анатомия и физиология / Р. Р. Сили, Т. Д. Стивенс // в 2 томах. – пер. с английского. – Москва. – «Советский спорт». – 2007. – 1175с.
13. Тортора Д. Анатомия, физиология. Фундаментальные основы / Д. Тортора, Б. Дерриксон // 12-ое издание. – пер. с английского. – Москва. – 2019. – 1173 с.
14. Федонюк Я. І. Анатомія та фізіологія з патологією / Я. І. Федонюк, В. Д. Волошин // Тернопіль. – «Укрмедкнига». – 2012. – 676с.

15. Федюкович Н. И. Анатомия и физиология человека. Учебник / Н. И. Федюкович // Ростов-на-Дону. – «Феникс». – 2016. – 510с.

16. Швырёв А. А. Анатомия и физиология человека с основами общей патологии / А. А. Швырёв // Ростов-на-Дону. – «Феникс». – 2018. – 188с.

17. Эбштейн М. С. Анатомия, физиология и гигиена дыхательных органов / М. С. Эбштейн // Москва. – КД «Либроком» . – 2015. – 222 с.

Викладач _____

проф. Б.В. Грицуляк